

Energetika v době post-koronavirové

Důsledky koronavirové pandemie se podle odborníků promítnou do řady dalších let. Na tom, jak se budou vyvíjet ceny elektřiny a plynu, se ovšem zcela neshodnou.

Milena Geussová

ABSTRACT:

Some of the Czech electricity suppliers have decreased electricity prices for their customers. Energy prices are being pushed down by declining demand caused by the current decline in industrial production due to the coronavirus recession.

Mezinárodní energetická agentura (IEA) vydala v polovině října tradiční studii Světový energetický výhled 2020 (World Energy Outlook 2020, WEO 2020) s výhledem na dalších 10 let. Letos se zaměřuje hlavně na to, jak se světová energetika vypořádá s dopady pandemie koronaviru a jak bude pokračovat její transformace.

Podle IEA okamžitým a viditelným důsledkem pandemie bude pokles globální poptávky po energii o 5%, pokles emisí CO₂ sektoru energetiky o 7% a pokles investic do energetiky o 18%. Vyslovila také předpoklad, že globální spotřeba ropy klesne v roce 2020 o 8% a spotřeba uhlí o 7%.

„V důsledku epidemie COVID-19 spotřeba energetických komodit opravdu klesla zejména ve druhém kvartálu roku 2020. A právě v tomto období se ještě pokles spotřeby potkal s vysokou výrobou elektřiny z obnovitelných zdrojů (bylo větrno a slunečno) a také s vysokými stavy zásobníků plynu po relativně mírné zimě,“ konstatuje Jiří Mlynář, vedoucí oddělení Nákup energie ve společnosti E.ON. „Zejména spotové ceny (tedy dodávky energie v roce 2020) byly pod tlakem a citelně poklesly. Přesto se ve třetím čtvrtletí spotřeba vrátila relativně blízko původním očekáváním a například nyní zatím její výrazný pokles nezaznamenáváme, snad s výjimkou citelně omezeného sektoru služeb.“

NIŽŠÍ CENY NASTUPUJÍ...

Jak pro živnostníky a malé firmy, tak zejména pro domácnosti je dobrou zprávou, že největší dodavatelé elektřiny i plynu ceny v současné době snižují. Například ČEZ domácnostem snižuje cenu elektřiny v průměru o 9 procent. Ceny od října snížil také další velký dodavatel, E.ON. Ten zvýhodňuje

zejména přechod na produkty s tzv. zelenou elektřinou, kdy lidé ušetří proti standardním ceníkům deset procent.

Mluvčí Pražské energetiky Petr Holubec upozorňuje, že jejich zákazníci profitují již téměř rok na výhodných cenách z léta 2019. Nemusí tedy plošně ceny upravovat, protože u standardního ceníku na dobu neurčitou mají nižší cenovou úroveň než firmy, které od loňska ceny zvýšily a nyní je snižují. Nižší cenu, než inzeruje největší dodavatel elektřiny, nabízejí i další obchodníci, například společnost Centropol či Bohemia Energy.

Mnoho obchodníků dodává zákazníkům jak elektřinu, tak plyn. „Drtivá většina našich zákazníků s odběrem elektřiny u nás má fixní produkty s garancí snížení ceny. Díky tomu jim promítáme pozitivní vývoj v každoročním poklesu cen,“ řekl mluvčí innogy Pavel Grochál.

Také na Slovensku se ceny elektřiny i plynu pro domácnosti a malé firmy od počátku příštího roku snižují. Vyplývá to z cenových rozhodnutí Úřadu pro regulaci síťových odvětví (ÚRSO). Jako příklad uveďme zemní plyn, v této komoditě se ÚRSO rozhodl promítnout trend snižování cen zemního plynu na trzích do regulovaných cen pro tyto kategorie odběratelů. Ve srovnání s rokem 2020 by jim měly náklady na plyn klesnout víc než o pětinu.

...ALE CO BUDE DÁL?

V budoucím roce se kromě primárního dopadu COVID-19 může projevit i druhotné hospodářské zpomalení, které by nejen v ČR mohlo mírně spotřebu energie omezit. „Základním determinantem cen nejen elektřiny, ale i dalších energetických komodit, jako jsou např. plyn či emisní povolenka, v uplynulém roce byla a ještě nějakou dobu bude hospodářská recese spojená s pandemií koronaviru,“ říká Jan Fousek, výkonný ředitel Asociace pro akumulaci energie a předseda dozorčí rady Solární asociace. Celoevropský útlum průmyslové výroby způsobuje snížení poptávky po elektřině a plynu, čímž dochází k přirozenému tlaku na pokles cen obou těchto komodit. Zároveň jsou energetické i průmyslové podniky nuceny nakupovat méně emisních povolenek, čímž jejich cena rovněž klesá, a tím ještě více tlačí dolů ceny energie.

„Stejně jako v případě krizí minulých, až znovunastartování ekonomiky a průmyslu vrátí cenu elektřiny na původní úroveň, resp. nechá její vývoj tradičním vlivům, fundamentům,“ dodává Fousek.

Podle Jiřího Mlynáře z E.ONu v následujících letech předpokládají, že kromě krátkodobé aktuální situace COVIDu-19 a případně jí způsobeným hospodářským zpomalením, budou do cen energie mluvit

dlouhodobé faktory, jako jsou ceny emisních povolenek, dopady útlumu výroby elektřiny z uhlí a odstávky jaderných elektráren v Německu. „Lze pak očekávat, že současný cenový výhled je ovlivněn negativně aktuální situací ohledně COVIDu-19, a pokud se jeho vliv na společnost a hospodářství podaří omezit, pak bychom z pohledu výrobní rovnováhy spíše očekávali pozvolný dlouhodobý

sto let a rostoucí podíl LNG poskytuje ochranu před monopolistickým chováním provozatelů páteřních plynovodů.“

VLIV OZE

Z dlouhodobého hlediska bude mít největší vliv na vývoj cen nejen elektřiny, ale i dalších komodit, rychlost a způsob odstávky tradičních zdrojů v celé Evropě a rychlost

dlouho bude vždy determinována u našich západních sousedů.“

FIXOVAT ČI NEFIXOVAT?

Příznivé – z hlediska zákazníků – ceny elektřiny a plynu nabádají k rozhodování, zda si tuto cenu zafixovat na příští rok či ještě delší dobu a podchytit tak očekávané opětné zvyšování cen. Odborníci se ale v odpovědi na tuto otázku neshodují, i když s obnovou ekonomiky by měla narůstat poptávka po energii, a to by mělo vést k růstu ceny. Na trhu se potkávají protichůdné tendence. Bude docházet k výpadkům ve výrobě kvůli odstavování jádra či potlačování uhlí, tj. strana nabídky oslabí. Na druhé straně je ale otázka, co udělá poptávka – není jisté, zda se vrátí do původní podoby.

Například Jan Fousek předpokládá, že v souladu s predikcemi různých analytických společností tento rok ještě pokračující trend poklesu cen elektřiny (baseloadu), případně ještě v jednom nebo dvou kvartálech roku 2021, přetrvá podle toho, jak dlouho bude ještě ekonomiku ochromovat COVID-19. „Nicméně v průběhu příštího roku již očekávám ekonomické oživení a s tím spojený opětovný růst cen. Odhaduji, že dlouhodobé kontrakty na dodávku elektřiny by se v nadcházejících zhruba 5 letech mohly pohybovat mezi 40 – 50 €/MWh.“

Méně optimisticky to vidí Jiří Mlynář z E.ONu: „Pro posouzení vývoje cen elektřiny jsou důležité dva faktory. Jedním je poptávka po elektřině, která je daná zejména hospodářským vývojem a technologickými změnami v delším horizontu, a pak také nabídka daná dostupností výrobních zdrojů a jejich cenových podmínek. V krátkodobém horizontu několika let se domníváme, že vliv hospodářského vývoje bude rozhodující a vidíme zde rizika poklesu ceny, pokud by současná situace přešla do citelné globální recese.“

Na fixaci ceny jsme se zeptali také předsedy Rady Energetického regulačního úřadu (ERÚ) Stanislava Trávníčka. Podle něj lze obecně při hospodářském poklesu předpokládat také pokles ceny energetických komodit. „Nezbytnou související otázkou, kterou ale nemůže zodpovědět ERÚ, je ale to, jak dlouhý a hluboký, jak strukturovaný nakonec hospodářský propad způsobený pandemií bude. Konkrétní doporučení k fixaci regulátor dávat nemůže, zde je vždy potřeba individuální analýza u konkrétního spotřebitele. Pokud jde o otázku, zda si cenu fixovat na příští období či nikoli, je třeba před rozhodnutím o fixaci zvažovat cenový vývoj právě v horizontu několika let, po kterém má fixace trvat, nikoliv pouze krátkodobé změny.“

nárůst cen elektřiny na burzách. Zároveň očekáváme, že s růstem podílu obnovitelných zdrojů a snížením klasické výrobní kapacity z uhelných zdrojů by měla růst hodnota flexibility na elektřině.“

Pokud jde o plyn, předseda Českého plynárenského svazu Martin Slabý neočekává, že ceny plynu budou víc klesat, ale spíš stagnovat. Nízké ceny zemního plynu v posledních letech byly a jsou podle něj dány převážením nabídky nad poptávkou a konkurencí na trhu s plynem. Celosvětový nárůst těžby zemního plynu předstihl růst spotřeby. Zásadně vzrostl tržní podíl zkapalněného plynu (LNG), který se stal hlavním faktorem konkurenčního tlaku na cenu plynu. Současné ceny LNG jsou však na hraně rentability. Jsou tak nízké, že nepřejí investování do dalšího rozvoje těžby a budování dopravních tras. „Je jen otázkou času, kdy poptávka dožene nabídku. Do té doby by ceny zemního plynu mohly víceméně stagnovat, možná i pár let se pohybovat kolem současné úrovně. Jediným otazníkem k tomuto očekávání je neodhadnutelný dopad pandemie na celosvětovou ekonomiku,“ konstatuje Slabý.

Očekává také, že po stagnaci přijde opět růst. „Důvod je prostý – rozhodně poroste světová spotřeba zemního plynu. Ceny však nebudou růst nespoutané – trh s plynem je funkční, zásob plynu je dostatek na více než

přechodu na nízkouhlíkové zdroje.

Vyšší penetrace obnovitelných zdrojů energie ovlivní samozřejmě také budoucí vývoj cen elektřiny. Potvrzuje to také Jan Fousek: „Při určování vlivu obnovitelných zdrojů na budoucí vývoj cen elektřiny si musíme uvědomit jednu zásadní věc – rozvoj výstavby intermitentních obnovitelných zdrojů, zejména fotovoltaiky, bude mít vliv zejména na ceny na vnitrodenním trhu s elektřinou (intraday), obzvláště pak v osvitově nejexponovanějších hodinách. Zkrátka okolo poledne a nejbližších hodinách budou ceny nejvolatilnější. Zde bude klíčové v co nejvyšší možné míře nasadit celou škálu prvků kladné i záporné flexibility, zejména akumulace, demand side response, přečerpávacích vodních elektráren a dalších subjektů na trhu, které by měly zabránit obávanému a mnohými predikovanému množení hodin se zápornými cenami právě na vnitrodenním trhu.“

Důležitou roli hraje a v budoucnu bude ještě více hrát přeshraniční propojování evropských trhů s elektřinou, a to nejen faktické skrze nějakou platformu, ale i přirozeně skrze vzájemné přeshraniční přenosové kapacity mezi jednotlivými zeměmi, jako je např. Německo a ČR. „Významná část toků elektřiny prochází přes naše území a ovlivňuje tak logicky i náš trh s elektřinou,“ upozorňuje Fousek. „Velkoobchodní cena je a ještě